ZASTÁVKA NA MALTĚ

Původ materiálu
Dušková-Havlíčková D., uspořádala Marta Sedláčková
Pořadí v lekci
35

1. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro mladší školní věk

Slyšeli jste o někom, koho uštkla zmije? Při jaké příležitosti se to stalo? Co se dá v takové situaci dělat?

b) pro střední a starší školní věk:

Stalo se vám, že jste se ocitli v nezáviděníhodné situaci (podobně jako Pavel a ostatní po ztroskotání lodi), kdy jste byli zcela závislí na cizí pomoci a neznámí lidé vám nezištně pomohli?

c) pro Teofila

Pokud použijete „teofilovskou“ motivaci, můžete i zde nechat vyprávět Lukáše jako přímého účastníka celé plavby. Lukáš končí své vyprávění (závěr kap. 27) „.. tak se všichni dostali na břeh živi a zdrávi.“ A Teofil mu do toho skočí: „To je dobře! Pán Bůh tak Pavlovi i vám všem ostatním, kdo jste pluli s ním, ukázal, že má moc i nad rozbouřeným mořem a že své věrné chrání před podlehnutím zlému. A vzpomněl jsem si přitom na tvé vyprávění, jak Ježíš utišil bouři a jak se ptal svých učedníků, kde je jejich víra…“ (Lk 8,22n) – Lukáš: „To je dobrá souvislost. Víra je důležitá výzbroj proti strachu a taky proti pověrám všeho druhu. I o tom bude mé dnešní vyprávění a také o tom, že Pán Bůh nejen chrání před zlým, ale také dává svým věrným sílu zlé přemáhat a i druhým v tom pomáhat...“

d) inspirace z pracovního listu – na papír si napište hesla „Nehoda“ a „Nečekané vyřešení“ – děti nechte mluvit o tom, co si s tím spojí, zda se jim něco takového stalo. Pak můžete přidat obrázky s uštknutou rukou a s rukou a prchajícím hadem – co se tady asi stalo, jak ten příběh vypadal, co myslíte? Pokračujte vyprávěním příběhu, nakonec pracujte s pracovním listem –

které slovo nejlépe vystihuje to, co se Pavlovi stalo? Najděte ho nebo jiné dopište.

2. POZNÁMKY K TEXTU A JEHO KATECHETICKÉMU VYUŽITÍ

- laskavé zacházení domorodců(28,2) – je zajímavé, že tento výraz (*filantropia,* kraličtí překládají „přívětivost“) použil Lukáš třikrát v jednom příběhu: jak na začátku plavby, kde je zmíněno, že důstojník Julius zacházel s Pavlem *laskavě* (Sk 27,3), tak nyní po ztroskotání, kdy se Pavel a ostatní setkávají s *laskavostí* jak u domorodců (28,2), tak i u správce ostrova –Publia,(28,7). Je pozoruhodné, že se Pavel setkává s laskavostí právě na té svízelné pouti k soudu, v situaci, kdy se to nedalo příliš předpokládat. Křesťanským pohledem se to dá vnímat tak, že tady také jedná Bůh, jenž není lhostejný k lidskému trápení.

- Malta – ostrov ve Středozemním moře, jižně od Sicílie. Vyznačuje se velmi horkým podnebím (průměrně 25°C). Od starověku měla význam vojenský i obchodní.

- domorodci – zřejmě potomci Féničanů, kteří kdysi ovládali Maltu a z jejichž doby pocházejí mnohé archeologické nálezy (viz BS_N)

- had - v Bibli byl pokládán za princip zla, za ducha urputnosti a neposlušnosti. Se symbolem zla souvisí i vychytralost a lstivost (sr Gn 3,1; Mt 23,33). Pavlova příhoda s hadem ukazuje, že na tom se křesťané nemusejí podílet, mohou vůči tomu zůstat imunní (díky „kristovskému séru“ víry, lásky a naděje), může to po nich sklouznout do „ohně“ (do horoucích pekel).

Obšírný popis Pavlovy příhody s hadem podporuje tradici, že Lukáš byl lékař.

- vrah nebo bůh – ostrované jsou pověrčiví, zůstávají v zajetí předsudků a osudovosti (Pavel je vnímán nejprve jako vrah, poté zas jako božstvo). Věřící lidé však smí počítat se stále novými možnostmi, které otevírá uprostřed konkrétních strázní a ohrožení Kristova věrnost a zaslíbení (srv. Mk 16,18).

- Pavel uzdravoval(28,8-9) - i v osobní nelehké životní situaci může být člověk pomocí a požehnáním pro druhé, zprostředkovávat jim Boží záchranu.

- pohostinnost a štědrost -nezištná pomoc, laskavost, pohostinnost, štědrost – i to jsou nesamozřejmé projevy Božího působení ve světě, s nimiž se setkáváme i u tzv. nevěřících; jsou to „komodity“, kterých dělením mezi lidi neubývá, naopak se rozrůstají. Nejde tu jenom o štědrost, ale o ochotu podílet se s druhými o všechno, co mám, tedy sdílnost, jež je obdobou sdílnosti Boha, který nám dává v bohaté míře, co k životu potřebujeme (chléb i laskavost).

Pomůcky: Mapa – cesty apoštola Pavla; obrázek hada (nejlépe zmije obecné);

3. FORMULACE TÉMATU

Pavel ohrožen hadem, je však zachráněn a zachraňuje mnohé další. V zápase se zlem je Kristus na straně těch, kdo v něho věří.

4. VYKLADAČSKÁ A KATECHETICKÁ ÚSKALÍ

- scéna s hadem nechce naznačit, že Pavel (potažmo věřící člověk) je neprůstřelný superman. Naopak – Pavel se poměrně často potkává se zlem (zatčení, věznění, ztroskotání, uštknutí hadem), ale důvěřuje, že i v těchto situacích je Bůh s ním. Evangelistovým záměrem i v tomto vyprávění je ujistit křesťany (Teofily), že už tady a teď se skrze svědky Vzkříšeného prolamuje království Boží a že v zápase se zlem (moře, had, nemoci) je Kristus na jejich straně.

5. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ

a) pro mladší školní věk:

Využijete-li navrženou motivaci, můžete pokračovat vypravováním, jak se zachoval Pavel, když ho u táboráku, který pro ztroskotané připravili laskaví domorodci, kousla zmije. Nepanikařil, nezačal shánět doktora nebo šamana, ale setřásl hada do ohně. Tady také můžete dětem vysvětlit, že když se v Bibli mluví o hadu, tak se myslí na zlo, které člověka pokouší („kouše“) proti Bohu a člověk má proti němu bojovat a nepustit si jeho „jedy“ do těla.

I. Motivace

II. Laskavé přijetí na ostrově Malta

III. Pavel v ohrožení hadem

IV. Pavel je zdráv a sám uzdravuje mnohé další

V. Hoden jest dělník své mzdy

b) pro střední a starší

Považujete nezištnou pomoc někoho druhého vůči vám za samozřejmou? Pavel ji za samozřejmou nepovažoval. Vnímal ji jako Boží podporu v nelehké životní situaci a jako povzbuzení, aby i on mohl konat dílo, ke kterému byl povolán: nést evangelium, zvěst o záchraně v Ježíši Kristu až do posledních končin země (a tedy i na Maltu)

I. Motivace

II. Zachráněným ztroskotancům se dostává na Maltě laskavého přijetí

III. Pavlova příhoda se zmijí

IV. Úděs domorodců se mění v obdiv, poté, co Pavel po kousnutí hadem zůstává naživu

V. Pavel se modlí a uzdravuje – slouží svému Pánu – a v jeho síle i v nepříznivé situaci

VI. Setkání se konkrétním svědectvím o Boží lásce nese konkrétní plody – štědrost domorodců

6. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU ZDEŇKA ŠORMA

Obrázek může sloužit k motivačnímu uvedení nebo k upevnění poselství příběhu. V prvém případě budou děti vyjadřovat, čím je „nehoda“ a „nečekané vyřešení“ pro ně; v druhém případě si budou spíš opakovat, čím je obojí pro člověka podle Bible. V prvním případě musíte obrázky zakousnuté zmije a zmije, která padá z ruky, trochu okomentovat a rozvést – je příkladem tragické nehody, která člověka ohrožuje („Třeba jako když se vysekáte na kole, nebo spadnete odněkud z výšky a podobně.“) a příkladem nečekaného šťastného konce („Přes to, jak to vypadalo a co se dalo čekat, se vám nic nestalo…“). Po vyprávění se dětí znovu můžete zeptat, jestli by stále volily stejnou možnost.

7. LITURGICKÝ RÁMEC – písně viz níže.

8. VYPRÁVĚNÍ A NÁPADY PRO PŘEŠKOLNÍ VĚK

Vyprávění je přehledné, předškolním dětem prostě jednoduchými slovy vyprávějte. Pro předškoláka není problém, že Pavla jed neskolí – je to dobrý Boží člověk, tak je samozřejmé, že se mu nic nestane (dítě tohoto věku takto „magicky“, pohádkově přemýšlí) – není třeba jim to nějak komplikovat, ale také na to neklaďte zbytečně důraz. Podtrhněte, že Pavel poté pomáhal a uzdravoval obyvatele ostrova.

Můžete si vyrobit „zmije“ – dva delší proužky papíru položíte kolmo k sobě a střídavě překládáte jeden přes druhý – vznikne plastický „had“. Máte na zahradě ohniště? Děti je rády na ohýnku spálí. (Pozor na bezpečnost!)

9. VYPRÁVĚNÍ PRO STŘEDNÍ ŠKOLNÍ VĚK

I. MOTIVACE

Ocitli jste se někdy v situaci, kdy si všichni kolem vás mysleli, že jste špatní nebo že jste udělali něco špatného nebo neférového? A stalo se vám, že se pak všechno vyjasnilo a všichni vás nakonec chválili a obdivovali? Jak jste se v té situaci cítili?
Slyšeli jste o někom, koho uštkla zmije? Při jaké příležitosti se to stalo? Co se dá v takové

situaci dělat?

II. VÍTEJTE NA MALTĚ – MILÉ PŘIVÍTÁNÍ OD DOMORODCŮ

Všechno se nakonec v dobré obrátilo. Slova anděla (Sk 27,23) se splnila. Loď sice ztroskotala. Zbylo z ní pár trámů a prken. Ale všichni se dostali v pořádku na břeh. Byli sice ztroskotaní, ale živí a zdraví.

Vůbec netušili, kam je to vítr zavál. A měli opravdu štěstí. Pán Bůh při nich stál. Přistáli na dobrém a přátelském ostrově. Nežili tam žádní divoši ani lidožrouti. Ten ostrov se jmenoval Malta a žili tam s největší pravděpodobností potomci vyspělé civilizace Féničanů, kteří kdysi ostrov ovládli. Víte, kde se Malta nachází? Ve kterém moři? Znáte někoho, kdo Maltu navštívil?

Pavel a všichni, kdo byli s ním na lodi, byli unavení a vyčerpaní. Byli také pořádně vyhládlí, protože už několik dní neměli pořádné jídlo. Vlastně měli. Dneska ráno, ještě na lodi! Když se začalo rozednívat, Pavel vzal chleba, vzdal Pánu Bohu díky, lámal jej a podával. Všichni si s chutí dali. Byla to taková snídaně Páně. Posila, která jim vrátila dobrou mysl a vlila naději do žil.

Jenže teď zase začíná pršet. Oni mají všechno promoklé, klepou se zimou a drkotají zubama.

V tom přichází domorodci. Přišli se podívat, kdo to na jejich ostrově přistál. Byli velmi laskaví a přátelští. Udělali pořádný táborák na přivítanou. A všechny k němu pozvali: „Vítejte na Maltě a pojďte se ohřát k ohni.“

To je podobné, jako kdyby se vám třeba v cizí zemi porouchalo auto a někdo z místních obyvatel by se vás okamžitě ujal, nabídl vám nocleh nebo odvoz do nejbližšího servisu. - Zažili jste to někdy? Třeba s rodiči na dovolené? Nebo s kamarády?

III. NEMILÉ PŘIVÍTÁNÍ OD HADA

Pavel chtěl taky přinést svoji trošku do mlýna nebo spíše náruč chrastí do ohně. Jenže s tou náručí dříví přinesl také zmiji a té se rozhodně nechtělo spadnout do ohně. A tak se zakousla Pavlovi do ruky. Byl to zvláštní úkaz, to je pravda. Není divu, že se všichni vyděsili. Ale Pavel kolem toho moc humbuku nedělal. Ovšem domorodci, ti si to hned začali vykládat po svém.

Ti milí a přívětiví lidé byli - jak se ukázalo – pořádně pověrčiví. Bohyně odplaty, která nenechá nic bez trestu, černá kočka přes cestu, pátek třináctého – taková byla jejich víra, nebo spíše pověra. Znáte lidi, kteří věří na pověry?

Byli dost vystrašení a říkali si mezi sebou: „Ten člověk je určitě vrah. Určitě někoho zabil. To je jasný. I když se zachránil z moře, i když přežil takovou katastrofu, bohyně odplaty si ho našla. Neutekl jí. Ona mu nedovolí, aby zůstal na živu.“ A tak domorodci čekali, že Pavel padne mrtvý k zemi a bude s ním amen. Ale ono ne.

IV. PRYČ S HADEM, AŤ ŽIJE PAVEL

Pavel nepanikařil, nezačal shánět doktora nebo místního šamana, nezačal se zaklínat, ale prostě setřásl zmiji do ohně. Setřásl ji tam, kam se jí původně nechtělo. Setřásl ji tam, kam patří. Nic zlého se Pavlovi nestalo, protože se toho zlého, toho, co kouše a pokouší, včas zbavil.

Domorodci si to neuměli vysvětlit. Dobře tak, když bohyně odplaty neusmrtila toho vraha hned, tak to asi udělá za chvilku a o to to bude horší. Čekali, že Pavel oteče a pak se udusí. Ale ono nic. Ale jak to? Co myslíte? Odpověď je prostá. Ona zde totiž nepřiložila ruku k dílu žádná bohyně odplaty, ale Pán Bůh, ve kterého Pavel věřil a kterému sloužil. To on svým andělům vydal příkaz, aby Pavla „chránili na všech jeho cestách, aby si nohu o kámen neporanil a aby šlapal po lvu a po zmiji a aby je ve finále pošlapal“. Tak je to napsáno už v jednom žalmu a něco podobného říkal i Ježíš, když vysílal své učedníky na cesty do celého světa. Slíbil jim, že ti, kdo v Ježíše uvěří, „budou v jeho jménu vyhánět démony a mluvit úplně nově a taky budou brát hady do ruky a nic se jim nestane; a budou pokládat ruce na nemocné a těm se naopak zase něco stane, totiž že se uzdraví.“ Tohle Ježíš slíbil učedníkům ještě než odešel k nebeskému Otci. A to se taky naplnilo. Pavel setřásl hada do ohně a nic se mu nestalo.

Domorodci čekali, že se něco stane, a když to trvalo dlouho a viděli, že se s ním nic neděje, najednou otočili a začali říkat, že je Pavel asi nějaký bůh. Ale Pavel nebyl ani vrah ani bůh, ale apoštol, misionář, nadšenec, zvěstovatel Božího slova a Božích zaslíbení.

V. PAVEL SE MODLÍ A UZDRAVUJE

A zase se to opakuje. Pavel se už po několikáté během svého transportu před nejvyšší soud do Říma stává zdrojem záchrany – nejen pro své římské průvodce, kteří s ním byli na lodi a zachránili se, ale i pro obyvatele Malty. Nedaleko od místa, kde ztroskotali, měl své statky správce celého ostrova Publius. Ten Pavla přijal a tři dny se o něho a ještě další lidi staral jako o své hosty. Publiův otec byl nemocný. Měl vysokou horečku a ještě k tomu úplavici. Pavel k němu přišel, pomodlil se, vložil na něj ruce a uzdravil ho. A potom začali přicházet další nemocní ostrované a Pavel je uzdravoval.

Někdo si řekne, že by Pavel potřeboval spíš zachránit sám sebe. Pěkně potichoučku se zdekovat. Nenápadně zmizet. Nebo využít přívětivosti místních obyvatel, některému z nich vysvětlit svoji situaci, schovat se u něj a pak pláchnout pryč. Třeba do Palestiny a tam se schovávat u svých známých. Jenže Pavel věděl, že evangelium a jeho zvěstování je věc veřejná a nedá se schovat pod hrnec ani do sklepa ani do skříně.

A tak vězeň Pavel místo, aby pracoval na záchraně svého vlastního života, uzdravuje a zachraňuje ostatní.

ŠTĚDRÁ SVAČINA NA DLOUHOU CESTU DO ŘÍMA

Pro domorodce byla celá tahle ztroskotaná výprava asi příjemným zpestřením jejich života. Byli to lidé pohostinní a milí. O ztroskotance se náležitě a štědře postarali. Nejen na začátku, kdy pro ně udělali veliký táborák, dali jim najíst a napít a zařídili, že se mohli pořádně vyspat. Byli k nim přívětiví po celou dobu jejich pobytu na Maltě. I když je to jistě něco stálo. Ještě když odjížděli, přišli se s nimi rozloučit a přinesli jim, co potřebovali na cestu. Stáli tam ještě dlouho na břehu. Mávali a volali slova na rozloučenou. A dodnes na tu návštěvu apoštola Pavla na Maltě vzpomínají.

Apoštol Pavel se za nimi díval a v duchu chválil Pána Boha za tak milé a laskavé lidi. Děkoval mu, že všechno dobře dopadlo, že víra v Boží ochranu se stala tím mocným sérem proti hadímu uštknutí. Uvědomoval si, že i když ta jeho cesta vede do vězení, před soudní tribunál a možná i na popraviště, je nejen plná dobrodružství, ale i požehnání.

Když už se mu obyvatelé malebného ostrova ve Středozemním moři ztratili v mlžném oparu, šel na druhou stranu lodi a díval se kupředu. Co ho asi čeká? Kam až ho Ježíš dovede? Koho ještě na své cestě potká? Neměl strach. Věřil, že Ježíš je s ním, že on tu cestu už prošel před ním a teď ho vede a dává mu sílu.

MODLITBA

Pane Ježíši Kriste, dej, ať máme takovou odvahu a víru, jako měl apoštol Pavel. Dej ať ze sebe umíme setřást všechno zlé, všechno, co nás svádí a ohrožuje. Buď i s námi na našich cestách. Amen.

10. NÁMĚTY K ROZHOVORU

1. Slyšeli jste o někom, koho uštkla zmije? Dá se takové poranění léčit? Jak byste poskytli první pomoc? - Víte, že zmije obecná je na našem území chráněná a že se nesmí bezdůvodně zabíjet?
2. Považovali by lidé dnes také za zázrak, kdyby někoho kousl jedovatý had a dotyčnému se nic nestalo? Považovali by toho člověka za nějak výjimečného?

3. Koho jsou lidé dnes ochotni považovat za „bohy“? Koho tak nazývají? (sportovní a popové hvězdy např.)
4. Co je pro dnešní lidi symbolem zla (jako ve starověku moře nebo had)?
5. Čím se dá odplatit, odvděčit se za mimořádnou službu či pomoc?

Hra:

Hra „na chřestýše“. Princip hry je podobný jako „na honičku“. Jedno dítě - „chřestýš“ (může mít na ruce uvázaný zvoneček, chrastítko nebo jen šátek), honí ostatní. Koho chytí, ten jako „uštknutý“ musí zůstat stát s rozkročenýma nohama. Je pro něj šance na záchranu (aby zase mohl běhat), když jej některé z ostatních dětí podleze. Tím sice riskuje, že bude snáze chyceno „chřestýšem“, ale když se mu to povede, svou „obětí“ zachrání kamaráda.

11. A JEŠTĚ SE OHLÉDNĚTE...

Vybrali jste si způsob, jakým budete s dětmi pracovat? Co je vaším cílem? (Napište si to a po lekci se zamyslete, zda jste ho dosáhli.) Máte všechno potřebné? A co takhle udělat dnes nějakou hostinu (a nebo také ohýnek)? – příběh k tomu přímo vybízí.

Odkaz na pracovní list
35 Zastávka na Maltě
Odkaz na píseň
Tvá svoboda, tvá svoboda nade mnou
Každý den Pán mi sílu dává
Prosba (Dej mi, Pane, víru) (SV44)
Může být, že padne vše
Krásná je modrá obloha, je zázrak pod ní žít
Buď Bohu všechna chvála, čest a požehnání
Cílová skupina
Školní
Katechetické cykly
Pozvání na cestu - Skutky
Biblický odkaz (kat)
Skutky 28,1–10